

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Відокремлений структурний підрозділ
«Педагогічний фаховий коледж
Львівського національного університету імені Івана Франка»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні циклової комісії
педагогічно-психологічних і соціальних дисциплін
(протокол № 1 від «28» 082024р.)

Голова циклової комісії Романа МИХАЙЛИШИН

**СИЛАБУС З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНА РОБОТА В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ»**

Освітньо-професійний ступінь	«фаховий молодший бакалавр»
Галузь знань	23 Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітньо-професійна програма	Соціальна педагогіка
Форма навчання	денна

**Силабус курсу «Соціальна робота в умовах надзвичайних ситуацій»
2024-2025 навчального року**

Назва курсу	Соціальна робота в умовах надзвичайних ситуацій
Адреса викладання курсу	вул. Антоновича, 16
Циклова комісія за якою закріплена дисципліна	Педагогічно-психологічних і соціальних дисциплін.
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	23 Соціальна робота, 231 «Соціальна робота»
Викладач курсу	Верхоляк Марія Романівна
Контактна інформація викладачів	mverholyak@gmail.com mariya.verkholyak@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	У день викладання курсу відповідно до розкладу(вул.Антоновича, 16). Також проводяться онлайн консультації на платформі Microsoft Teams. Для погодження часу онлайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Обов'язковий освітній компонент ОПШ вивчається здобувачами І-го курсу, спеціальності 231 «Соціальна робота» впродовж першого семестру в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Навчальну дисципліну розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання про соціальну роботу в умовах надзвичайних ситуацій та сформувати навички надання допомоги особам що зазнали психічної травми. Курс спрямований на вивчення основних підходів та стратегій роботи в умовах надзвичайних ситуацій, базових принципів психічного здоров'я, психосоціальної підтримки в умовах надзвичайних ситуацій та їх застосування у роботі з клієнтами.
Мета та цілі курсу	Метою вивчення дисципліни є: підготовка майбутніх соціальних працівників до практичної роботи в системі психічного здоров'я та психосоціальної підтримки з посилення адаптивних можливостей у людей, які постраждали внаслідок надзвичайних ситуацій, а також зміцнення резилієнс малих груп та місцевих громад. Для досягнення мети визначаються такі цілі : - ознайомити з основними підходами та стратегіями роботи в умовах надзвичайних ситуацій; - розглянути поняття «резилієнс» на індивідуальному (персональному) та груповому рівнях, а також на рівні громади; - ознайомити з базовими принципами психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайних ситуацій та відповідними стратегіями та інтервенціями з урахуванням потреб і ресурсів клієнтів; - розвинути навички застосування принципів психосоціальної підтримки та базових підходів у роботі з клієнтами.

<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Безпека існування людини в навколишньому середовищі. Модуль 1. Цивільний захист. Навч.-метод. посіб. для студ. пед. закл. вищ. освіти / С. В. Бережна, М. В. Васильєва, В. О. Микитюк, С. О. Микитюк. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2021. 184 с. 2. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації : [пер. з англ.] / Міжвідомчий постійний комітет. Київ : Унів. вид-во Пульсари, 2017. 216 с. 3. Острова О.О. Перспективи розвитку соціальної роботи в сучасних реаліях України. Соціальна робота в Україні : основні напрями, проблеми та перспективи розвитку : [Текст]. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 28 квітня 2016. Дніпропетровськ, 2016. 147 с. 4. Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс : навч.-метод. посіб. / [Н. Гусак, В. Чернобровкіна, В. Чернобровкін, А. Максименко, С. Богданов, О. Бойко ; за заг. ред. Н. Гусак] ; Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». Київ : НаУКМА, 2017. 92 с. <p>Допоміжна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги переміщеним особам / [за заг. ред. О. Л. Іванової ; упоряд.: І. Я. Пінчук, О. О. Хаустова, Н. М. Степанова, А. В. Чайка, А. О. Пінчук]. Київ : [б. в.], 2014. 44 с. 2. Кейс-менеджмент внутрішньо переміщених осіб : метод. рек. / авт.-упоряд. Гусак Н. Є. Київ. [б. в.], 2015. 62 с. 3. Психосоціальна підтримка дітей і дорослих в умовах військової агресії. Соціальна робота: реалії та перспективи : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 110-річчю Полт. нац. пед. ун-та імені В. Г. Короленка, м. Полтава, 9–10 трав. 2024 р. / за заг. ред. Н. О. Сайко, В. І. Березан. Полтава, 2024. 255 с. <p>Інтернет-ресурси:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шклярська О. Психологічна пружність – запорука виживання під час війни URL: http://www.aratta-ukraine.com/text_ua.php?id=3373 (дата звернення: 24.11.2024). 2. Картування послуг для груп, вразливих до інфікування ВІЛ, у п'яти областях України: Дніпропетровській, Львівській, Миколаївській, Одеській та Чернігівській/ О. Дорошенко, Н. Калягіна, К. Паркер, І. Шваб. URL: http://respond.pactukraine.org.ua/file/29u.pdf (дата звернення: 24.11.2024). 3. Державний стандарт соціальної послуги кризового та екстреного втручання від 01.07.2016 р. № 716. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-16#Text (дата звернення: 24.11.2024).
<p>Тривалість курсу</p>	<p>I семестр, 90 год., 3 кредити.</p>
<p>Обсяг курсу</p>	<p>36 годин аудиторних, з них: 18год - лекційних занять, 18год- семінарських занять та 54 години самостійної роботи</p>

**Очікувані
результати
навчання:**

Після вивчення курсу здобувачі повинні **знати:**

- поняття надзвичайної ситуації;
- основні підходи та стратегії роботи в надзвичайних ситуаціях;
- поняття «резілієнс» та історія його розвитку;
- підходи до вивчення резілієнса;
- класифікація екстремальних ситуацій;
- основні принципи психосоціальної підтримки;
- класифікація психогенних станів;
- основні ознаки психологічних криз;
- методи дослідження психогенії;
- поняття психологічної безпеки та базові потреби;
- форми соціальної роботи з підтримки громади та сім'ї;
- етичні правила соціальної роботи;
- підходи у роботі з психогенними реакціями.

вміти:

- визначати стратегії та підходи соціальної роботи, які доцільно застосовувати на різних етапах надзвичайних ситуацій;
- аналізувати та визначати ресурси резілієнс на рівні людини, родини, організації, громади в умовах надзвичайних ситуацій;
- здійснювати інтервенції з відновлення базової безпеки та захисту прав, інтервенції з відновлення сімейних стосунків та мобілізації громади;
- перенаправляти клієнтів згідно з базовими положеннями, механізмом та формою перенаправлення;
- формувати вміння, необхідні для організації та планування корекційних занять з людьми, які постраждали внаслідок надзвичайних ситуацій;
- застосовувати методики психотерапевтичного впливу;
- формувати вміння проводити корекційну роботу з різними категоріями людей, що мають проблеми адаптації в соціумі внаслідок надзвичайних ситуацій;
- формувати вміння впровадження спеціальних технологій та соціальної корекції в професійну діяльність особистості та діяльність установ соціальної сфери.

Набудуть компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 8. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність розуміти сутність, напрямки та види соціальної роботи.

СК 2. Здатність використовувати на практиці знання нормативно-правових актів соціальної роботи і соціального забезпечення.

СК 5. Здатність виявляти потреби населення у соціальних послугах.

СК 7. Здатність визначати шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

СК 8. . Здатність надавати допомогу і підтримку спеціальним групам клієнтів.

СК 9. Здатність застосовувати сучасні технології та методи

	<p>професійної діяльності</p> <p>СК 12. Здатність дотримуватися етики професійного спілкування і стандартів соціальної роботи.</p> <p>СК 13. Здатність визначати зміст соціально-педагогічної діяльності закладів соціального виховання</p>
Програмні результати навчання	<p>РН 1. Здійснювати пошук, аналіз та оброблення інформації для розв'язання професійних завдань.</p> <p>РН 2. Володіти державною та іноземною мовами у професійній діяльності</p> <p>РН 3. Розв'язувати типові задачі в професійній діяльності</p> <p>РН 5. Застосовувати етичні принципи і стандарти соціальної роботи у професійній діяльності.</p> <p>РН 8. Вести документацію з організації соціального обслуговування та допомоги, обліку та звітності</p> <p>РН 11. Аргументувати шляхи подолання проблем та обирати методи їх розв'язання.</p> <p>РН 15. Організовувати соціально-педагогічну роботу з різними категоріями населення та впроваджувати інноваційні технології у діяльність фахівця соціальної сфери (соціальний працівник/соціальний педагог)</p> <p>РН 16. Здійснювати раціональний вибір і реалізацію технологій соціально-педагогічної роботи з особами, які опинились в складних життєвих обставинах.</p>
Ключові слова	Надзвичайна ситуація, екстремальна ситуація, стратегія роботи у надзвичайних ситуаціях, психосоціальна підтримка, психогенні стани, психологічна криза, соціальна допомога, етичні правила соціальної роботи.
Формат курсу	Очний (денний). Проведення лекцій і консультацій для кращого розуміння тем
Теми	Подано у таблиці
Підсумковий контроль, форма	Залік у кінці семестру.
Пререквізити	Для вивчення курсу здобувачі потребують базових знань зі вікової, педагогічної психології, тренінгу комунікативності та креативності, вступу до спеціальності, соціальної психології.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекція, дискусія, виступи, бесіда, презентації, вправи, кейси, метод проектів.
Необхідне обладнання	Персональний комп'ютер, проєктор. Наявність інтернет- зв'язку .
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Поточний контроль знань здобувачів відбувається під час проведення семінарських занять. Модульний контроль проводиться 2 рази впродовж семестру. Семестр закінчується здачею заліку з навчальної дисципліни. Оцінювання знань за навчальною дисципліною відбувається на підставі накопичених балів за результатами поточного та підсумкового контролю всіх

видів згідно зі шкалою оцінювання.

Оцінювання знань здобувачів здійснюється впродовж семестру за 100-бальною шкалою за такими видами робіт:

- модульні контрольні роботи. Програмою передбачено дві модульні контрольні роботи. Здобувач за одну роботу може отримати максимально 20 балів (20x2=40);
- семінарські заняття. За виконання семінарських занять здобувач може впродовж семестру отримати 60 балів. Програмою передбачено 7 семінарських занять (5 тем по 10 балів, 2 теми по 5 балів).

Очікується, що письмові роботи здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями і характеризуватимуться самостійністю суджень та вмінням робити власні висновки. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для незарахування викладачем, незалежно від масштабу плагіату, обману.

Література. Уся література, яку здобувачі не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем, виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувач заохочується до використання також й іншої літератури, якої немає серед рекомендованих.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Критерії оцінювання результатів навчання:

90 – 100б. – здобувач повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми, вміє вільно викладати зміст, має глибокі, міцні, систематичні знання всіх питань навчальної дисципліни, розуміє їх значення для своєї професійної підготовки; виконав усі завдання кожної теми та модульного поточного контролю.

81 – 89б. - здобувач ґрамотно і по суті викладає програмний матеріал, застосовує теоретичні знання при виконанні практичних завдань, однак допускає незначні неточності, засвоїв більшість тем навчальної програми, вміє самостійно викладати зміст всіх питань навчальної дисципліни; виконав завдання кожної теми та модульного поточного контролю.

71 – 80б. - здобувач добре знає програмний матеріал, володіє базовими навичками з виконання практичних завдань, самостійно обирає метод реалізації, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату, не завжди вміє вільно викладати зміст всіх питань навчальної дисципліни; виконав більшість завдань кожної теми та модульного поточного контролю.

61 – 70б. – здобувач засвоїв тільки основний матеріал на рівні репродуктивного відтворення, але не знає окремих деталей, припускається неточностей, порушує послідовність у викладі матеріалу, може розв'язувати типові завдання за зразком, але допускає помилки, виконав окремі завдання кожної теми та модульного поточного контролю.

51 - 60б. - здобувач відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати за допомогою викладача основні тези

	<p>теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може; відчуває труднощі під час виконання практичних завдань, виконав лише деякі завдання кожної теми та модульного контролю.</p> <p>21 – 50б. – здобувач не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, з великими труднощами виконує практичні завдання, знайомий лише з деякими поняттями та визначеннями курсу; не виконав практичні завдання та завдання модульного поточного контролю.</p> <p>0 – 20б. - необхідний повторний курс з навчальної дисципліни.</p>
<p>Питання до заліку</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні основи особливостей поведінки людини в екстремальній ситуації. 2. Класифікація екстремальних ситуацій в сучасній психології екстремальності. 3. Історія виникнення психології екстремальності, як окремого напрямку в практичній психології. 4. Поняття про психічну травму, як наслідок перебування людини в екстремальній ситуації. 5. Основні напрямки вивчення екстремальних ситуацій та їх наслідків. 6. Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних умовах стихійного лиха, катастрофах та під час терористичних актів. 7. Поняття про психічні реакції на екстремальну ситуацію та психічні розлади організму людини. 8. Види екстремальних умов під час стихійного лиха. 9. Види екстремальних умов при катастрофах та під час ведення бойових дій. 10. Стратегія поведінки людини в умовах екстремальної ситуації. 11. Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних ситуаціях під час бойових дій. 12. Форми емоційної напруги, що виникають в екстремальних ситуаціях під час ведення бойових дій. 13. Явище агресії, аутоагресії та депресії, що виникають в екстремальних ситуаціях під час ведення бойових дій. 14. Паніка, як соціально-психологічне явище та стан індивіда. 15. Типологія паніки, причини її виникнення та форми прояву. 16. Види психогенії, що виникають як наслідок екстремальних ситуацій. 17. Особливості та специфіка роботи соціального працівника з людьми, що гостро пережили екстремальні ситуації. 18. Психогенії при гострих життєво небезпечних ситуаціях. 19. Характеристика нав'язливих страхів та фобій, як наслідок впливу життєво небезпечних ситуацій. 20. Інстинкт самозбереження, як форма реакції на життєво небезпечну ситуацію. 21. Деонтологічний підхід до жертв, що зазнали психічної травми внаслідок екстремальної ситуації. 22. Поняття позитивного емоційно-психологічного клімату та особливості умов його створення. 23. Використання елементів релаксації та медитації в роботі з людьми, що перебували в умовах екстремальної ситуації. 24. Форми та прийоми зняття емоційної напруги в умовах

	реабілітаційного центру. 25. Деонтологічний підхід до жертв, що зазнали психічної травми внаслідок екстремальної ситуації.
Опитування	Анкету з метою оцінювання якості курсу буде надано після вивчення курсу.

Схема курсу

Тиж-день	Тема занять	Форма діяльності та обсяг годин	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Загальні принципи соціальної роботи в умовах надзвичайних ситуацій.			
1.	<p>Тема 1. Пошук, аналіз та оброблення інформації для розв'язання професійних завдань з надзвичайних ситуацій та їхній вплив на людину, родину, громаду. Класифікація і наслідки надзвичайних ситуацій.</p> <p>Тема 2. Семінар. Поняття надзвичайної ситуації. Теоретичні основи особливостей поведінки людини в екстремальній ситуації. Класифікація екстремальних ситуацій в сучасній психології екстремальності.</p>	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота - 7год.	06.09.24 13.09.24
2.	<p>Тема 3. Підходи та стратегії роботи в умовах надзвичайних ситуацій при розв'язанні типових задач в професійній діяльності. Основні підходи та стратегії роботи в надзвичайних ситуаціях. Поняття «резилієнс» та історія його розвитку. Підходи до вивчення резилієнс. Рівні резилієнс та підходи до її вимірювання.</p> <p>Тема 4. Семінар. Підходи та стратегії роботи в умовах надзвичайних ситуацій.</p>	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота - 6 год.	20.09.24 27.09.24
3.	<p>Тема 5. Принципи соціальної роботи та психосоціальної підтримки у надзвичайних ситуаціях. Володіння державною та іноземною мовами у професійній діяльності. Поняття та історія формування основних принципів психо- соціальної підтримки. Основні принципи психосоціальної підтримки. Піраміда інтервенцій у надзвичайних ситуаціях. Класифікація психогенних станів, що виникають у надзвичайних та екстремальних ситуаціях. Особливості соціальної роботи та соціально-психологічної підтримки різних верств населення.</p> <p>Тема 6. Семінар. Принципи соціальної роботи та психосоціальної підтримки у надзвичайних ситуаціях.</p>	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота -5 год.	28.09.24 онлайн 04.10.24

4.	Тема 7. Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних ситуаціях під час бойових дій. Нормативно-правова база в Україні щодо питань соціального захисту постраждалих в надзвичайних ситуаціях. Основні ознаки психологічної кризи. Характеристика ознак психологічної кризи за Б. Колодзіним. Характеристика ознак психологічної кризи за Ф. Пьюселіком. Панічні розлади як наслідок впливу екстремальної ситуації.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 7 год.	11.10.24
5.	Тема 8. Основні методи дослідження психогеній у надзвичайних ситуаціях та шляхи подолання проблем та методи їх розв'язання. Метод спостереження в діагностиці психогенній. Метод клінічного інтерв'ю в діагностиці психогенній. Метод тестів в діагностиці психогенній. Додаткові методи дослідження психогеній у родині, громаді. Проективні методи дослідження особистості на предмет психічних розладів та психогеній. Тема 9. Семінар. Основні методи дослідження психогеній у надзвичайних ситуаціях.	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота - 6 год.	12.10.24 онлайн 18.10.24
6.	Модульна контрольна робота 1.	Практичне заняття – 2 год.	25.10.24
Змістовий модуль 2. Практичні аспекти соціальної роботи у надзвичайних ситуаціях			
7.	Тема 10. Особливості психосоціальної допомоги різним верствам населення. Документація з організації соціального обслуговування та допомоги, обліку та звітності. Особливості реагування на надзвичайні події різних вікових груп. Особливості надання першої психологічної допомоги постраждалим від катастроф чи надзвичайних ситуацій відповідно до вікового періоду: психосоціальна допомога дітям дошкільного віку; психосоціальна допомога дітям шкільного віку; психосоціальна допомога підліткам; психосоціальна допомога особам зрілого віку. Тема 11. Семінар. Особливості психосоціальної допомоги різним верствам населення.	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота -5 год.	26.10.24 онлайн 01.11.24
8.	Тема 12. Підтримка громади і сім'ї. Соціально-педагогічна робота з різними категоріями населення та впровадження інноваційних технологій у діяльність фахівця соціальної сфери (соціальний працівник/соціальний педагог). Форми соціальної роботи з підтримки громади та сім'ї: громадські, культурні, освітні,	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота - б год.	08.11.24 09.11.24 онлайн

	<p>батьківські заходи, просвітницька діяльність. Діалоги внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та місцевих громад. Організація простору дитячого та сімейного розвитку та розвантаження. Створення сприятливих умов для мобілізації громад у надзвичайних ситуаціях. Громадські організації, їх структура та роль у наданні соціальних послуг населенню. Комунікаційна стратегія у громаді як спосіб налагодження діалогу. Механізми мобілізації громади та мотивації особистості. Тема 13. Семінар. Підтримка громади і сім'ї.</p>		
9.	<p>Тема 14.Перенаправлення клієнтів у роботі соціального працівника. Етичні принципи і стандарти соціальної роботи у професійній діяльності. Етичні правила соціальної роботи, психологічна допомога, перенаправлення у системі психосоціальної роботи. Перенаправлення та його основні етапи. Етичні та методологічні аспекти перенаправлення клієнтів фахівця з соціальної роботи. Етичні аспекти діяльності фахівця із соціальної роботи. Особливості співпраці з різними урядовими та неурядовими організаціями у процесі надання соціальної допомоги населенню. Особливості скерування клієнтів фахівців із соціальної роботи до медичних закладів, до юридичних установ, до психологів та\або психіатричних закладів. Тема 15. Семінар. Перенаправлення клієнтів у роботі соціального працівника.</p>	<p>Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота - бгод.</p>	<p>15.11.24 22.11.24</p>
10.	<p>Тема 16. Категорії клієнтів фахівця із соціальної роботи в громаді. Раціональний вибір і реалізація технологій соціально-педагогічної роботи з особами, які опинились в складних життєвих обставинах. Характеристика об'єкту і суб'єкту соціальної роботи в громаді. Типологія клієнтів фахівця із соціальної роботи. Основні підходи до роботи з окремою категорією клієнтів фахівця із соціальної роботи. Ризики у професійній діяльності соціального працівника у роботі з різними категоріями у громаді. Тема 17. Семінар. Категорії клієнтів фахівця із соціальної роботи в громаді.</p>	<p>Лекція – 2 год, самостійна робота – бгод.</p>	<p>23.11.24 онлайн</p>
11.	<p>Модульна контрольна робота 2.</p>	<p>Практичне заняття – 2 год.</p>	<p>29.11.24</p>